

Кафедра фізичної географії та геоекології

Заступник декана
з навчальної роботи

« 27 » червня 2025 року

для студентів

галузь знань **10 природничі науки**
спеціальність **103 – Науки про Землю**
освітній рівень **бакалавр**
освітня програма **Геоекологія та екосистемні послуги**
вид дисципліни **вибіркова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач:

Діброва Іван Олександрович, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної географії та геоекології

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
підпис ПІБ

на 20___/20___ н.р. _____ (_____) «__»___ 20__р.
підпис ПІБ

КИЇВ – 2025

Розробник: *Діброва Іван Олександрович*, кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної географії та геоекології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувачка кафедри фізичної географії та геоекології

 (Людмила БІЛОУС)

Протокол №1 від 26 серпня 2025 року.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол від 27 серпня 2025 року №7

Голова науково-методичної комісії (Наталія КОРОГОДА)
(підпис)

27 серпня 2025 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати в студентів здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері естетичного впорядкування територій, природокористуванні та прийняття оптимізаційних рішень із застосуванням сучасних теоретичних положень та методів дослідження природних і антропізованих ландшафтів, процесів і явищ, що в них відбуваються. Основний зміст дисципліни базується на застосуванні сучасних методик ведення гуманістично-географічних досліджень із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умов недостатності інформації.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати принципи і фактори ландшафтної диференціації земної поверхні, системи таксономічних одиниць регіональних та типологічних ландшафтних комплексів, наслідки антропогенного впливу на сучасні ландшафти, особливості ландшафтного підходу в оптимізації взаємодії природи і суспільства;
2. Вміти застосовувати методи ландшафтного аналізу територій;

3. Анотація навчальної дисципліни: Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню теоретичних та прикладних проблем сучасної гуманістичної географії, передусім тих, що стосуються сприйняття простору, естетичного впорядкування середовища існування людини. Розглядаються особливості стану, структури, динаміки та розвитку сучасних ландшафтів, що відображаються у їх зовнішньому вигляді, вплив естетичних властивостей та якостей довкілля на людину, особливості сприйняття людиною середовища, в якому вона перебуває, методи і методика естетичного впорядкування ландшафту тощо.

Дисципліна поділяється на три змістові частини, які розкривають предмет і завдання гуманістичної географії, законодавчі положення у сфері охорони та відновлення естетичних якостей ландшафтів, ландшафтно-естетичні ресурси України, методи гуманістично-географічних досліджень.

Спрямована на формування у студентів спеціальних географічних компетенцій, зокрема змістового (емпіричні й теоретичні знання), операційного (вміння, навички, прийоми навчально-пізнавальної діяльності й досвід їхнього застосування для вирішення завдань теоретичного і практичного характеру) та

світоглядного (географічна картина світу, емоційно-ціннісне ставлення до довкілля і людської діяльності у ньому, набута творча діяльність) компонентів.

4. Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті/поглибленні студентами загальних та спеціальних компетентностей, передбачених освітньою програмою «Геоєкологія та екосистемні послуги», зокрема:

- ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- СК02. Здатність застосовувати базові знання фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні Землі та її геосфер.
- СК03. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.
- СК10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їх властивості та притаманні їм процеси.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Визначати зміст, завдання і функції естетики ландшафту	лекція, семінар	усне опитування, бліц-опитування, тести	5%
1.2	Виявляти особливості застосування ландшафтного підходу в оптимізації взаємодії природи і суспільства, зокрема, в сфері естетичного впорядкування територій	лекція, семінар		5%
1.3	Пояснювати основні принципи озеленення і благоустрою територій	лекція, семінар		5%
1.4	Аналізувати основні засоби композиції (образ, форма, об'єм, масштаб, пропорції, колір, тінь,	лекція, семінар		5%

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	світло, відкритий/закритий простір тощо)			
1.5	Визначати та пояснювати основні закони і прийоми побудови ландшафтних композицій	лекція, практична		5%
1.6	Номенклатура об'єктів ландшафтного дизайну	лекція, практична		5%
1.7	Аналізувати зміст і склад проектів благоустрою територій	лекція, практична		5%
1.8	Алгоритм виконання проектних робіт і розділи проекту в ландшафтному проектуванні	лекція, практична		5%
2.1	Аналізувати фізіономічні властивості ландшафту, які визначають його естетичні якості	лекція, практична	усне опитування, бліц-опитування, тести, залік	40%
2.2	Виконувати естетичне оцінювання краєвидів	лекція, практична		
2.3	Розробляти оглядові маршрути із застосуванням результатів ландшафтно-естетичних досліджень території	лекція, практична		
2.4	Виконувати інвентаризацію ділянки проектування	лекція, практична		
2.5	Зонувати територію проектування і формувати відповідні композиції в кожній зоні	лекція, практична		
2.6	Розробити проект благоустрою, озелення і ландшафтного оформлення певної території, виходячи з комплексу екологічних, функціональних і естетичних вимог	лекція, практична		

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
2.7	Оформляти проектну документацію і складати кошториси робіт	лекція, семінар		
3.	комунікація: володіння способами взаємодії з суспільним оточенням і навичками роботи у групі і колективі, здатність виконувати поставлені різноманітні завдання, вміння презентувати свою роботу, виступати зусними повідомленнями, вести дискусію, ставити запитання, оперативно діяти у різноманітних ситуаціях та надавати допомогу іншим, бути відкритим на спілкування і т.п.	лекція, практична	виконання творчих аналітичних робіт, презентація, дискурс, залік	до 10 %
4 автономність та відповідальність: продемонструвати розуміння особистої відповідальності за професійні та/або управлінські рішення чи надані пропозиції/рекомендації, які можуть впливати на результат дослідницької діяльності, зокрема при:				
	розробці практичних завдань пов'язаних із ландшафтно-естетичним впорядкуванням досліджуваної території (приватної, міської тощо)	лекція, практична	усне опитування, бліц -опитування, тести, залік	до 10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) / Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	3	4
Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю, геоекології, маркетингу й відновлення екосистемних послуг. ПРН01	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад Землі як планетарної системи та її геосфер. ПРН06.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+
Застосовувати моделі, методи і дані фізики, хімії, біології, екології, геоекології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних процесів формування і розвитку геосфер. ПРН07.									+	+	+	+	+	+	+		+
Вміти виконувати дослідження геосфер за допомогою кількісних методів аналізу. ПРН09.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+
Аналізувати склад і будову геосфер на різних просторово-часових масштабах. ПРН10.									+	+	+	+	+	+	+		+

Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля, природокористування, організації екосистемних послуг. ПРН16.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--	---	---

7. Схема формування оцінки

Форми оцінювання: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами усного опитування й написання письмових контрольних робіт.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – **1.1 – 1.8 (знання)** – до 5% за кожен;

результати навчання – **2 (вміння)** - до 40%;

результати навчання – **3 (комунікація)** - до 10%;

результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** - до 10%.

7.1. Форми оцінювання студентів:

Заняття проводять у вигляді лекцій та практичних. Завершується дисципліна заліком.

- **семестрове оцінювання:** кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні виконаних практичних робіт, опитування та написанні контрольних робіт.

Організація оцінювання: опитування у письмовій формі проводиться після завершення викладання кожної теми. Практичні роботи захищаються по виконанню, відповідно до графіка проведення практичних занять.

Контрольні роботи (КР) проводяться у тестовій формі. Студенти, які отримали за КР меншу за мінімально передбачену кількість балів, перескладають її.

Оцінювання за формами контролю:

	ЗМ1		ЗМ2	
	Min. – 18 балів	Max. – 30 балів	Min. – 18 балів	Max. – 30 балів
Опитування	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10
Практичні роботи	«2» x 5 = 10	«3» x 5 = 15	«2» x 5 = 10	«3» x 5 = 15
Контрольна робота *	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5
«1» мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент. 1 - мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань. * – усі контрольні роботи (КР) мають розрахунково-аналітичний характер				

- **Умови допуску до заліку:** рекомендований мінімум для допуску – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов’язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів по питанням пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

- **підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться в письмовому форматі.** Максимальна кількість балів – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (*60% максимальної кількості балів, відведених на залік*).

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістова частина 1	Змістова частина 2	залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>18</i>	<i>18</i>	<i>24</i>	<i>60</i>
Максимум	30	30	40	100

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2 Шкала відповідності

Зараховано	60-100
Не зараховано	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні	самост. робота
Змістовна частина 1. «Основи гуманістичної географії»				
1	Тема 1. Предмет та завдання гуманістичної географії	4		
2	Тема 2. Ландшафт та простір як об'єкт сприйняття	2	2	6
3	Тема 3. Ландшафтні смаки суспільства	4	2	8
4	Тема 4. Законодавство про охорону та відновлення естетичних якостей ландшафтів	4	2	6
Всього за ЗЧ 1		14	6	20
Змістовна частина 2. «Естетичне впорядкування ландшафту»				
4	Тема 5. Методи ландшафтно-естетичних досліджень	4	2	6
5	Тема 6. Ландшафтно-естетичні ресурси України	4	2	8
6	Тема 7. Прикладне значення ландшафтно-естетичних досліджень	4	2	6
7	Тема 8. Ландшафтний дизайн та ландшафтне проектування	4	2	6
Всього за ЗЧ 2		16	8	26
	РАЗОМ	30	14	46

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

лекцій – 30 год.;

практичні – 14 год,

самостійна робота – 46 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: Монографія: У 2-х томах. – К.: ВПЦ “Київський університет”. – Т. 1. – 2005. – 431с.; Т.2. – 2005. – 504с.
2. Гродзинський М.Д., Михайленко О.В. Естетика ландшафту: навчальний посібник. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2005. – 183 с.
3. Методи дослідження сприйняття людиною ландшафту // Методи геоекологічних досліджень: Навчальний посібник / За ред. М.Д.Гродзинського та П.Г. Шищенка. – К.: ВЦ "Київський університет", 1999. – С. 227– 241.
4. Самойленко В.М., **Діброва І.О.** Антропізація ландшафтів : підручник. Київ : Ніка-Центр, 2021. 304 с.

Додаткова:

5. Бучко Ж. Естетичне оцінювання гірських ландшафтів для потреб туризму // Фізична географія і геоморфологія. – 2004. – Вип. 46. – Том 1. – С. 177–181.
6. Калашник І.Г. Естетичні смаки: їх витоки та формування. – Запоріжжя: Просвіта, 2001. – 344 с.
7. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник. – К.: Знання, 2005. – 512 с.
8. Петлін В. Концепції сучасного ландшафтознавства. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 351 с.
9. Bourassa S.C. The Aesthetics of Landscape. – London and New York: Belhaven Press, 1991. – 346 p.
10. Wöbse H.H. Landschaftsästhetik: Über das Wesen, die Bedeutung und den Umgang mit landschaftlicher Schönheit. – Stuttgart: Eugen Ulmer Verlag, 2002. – 512 S.
11. Закон України від 25.06.1991 р. № 1264–ХІІ "Про охорону навколишнього природного середовища" // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст. 546. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про%20охорону%20навколишнього%20природного%20середовища>